

ΕΠΟΧΗ

Κάτια Γέρου, «Αλλάζοντας τους χτύπους της καρδιάς»

Κυριακή, 16 Ιανουαρίου 2011 11:47

αθλητισμός

(εκδόσεις Καλειδοσκόπιο)

«Ο ηθοποιός πάνω στη σκηνή χλευάζει την εξουσία»

Σήμερα θα αφιερώσουμε τη στήλη στην παρουσίαση του βιβλίου της Κάτιας Γέρου «Αλλάζοντας τους παλμούς της καρδιάς». Η Γέρου είναι από τα ανεκτίμητα εκείνα πλάσματα που πλουντίζουν τη θεατρική τέχνη και τις ζωές μας, προσφέροντας μας λεπτές και υπέροχες συγκινήσεις. Συντηρεί με ευλάβεια τα μαθήματα του Θεάτρου Τέχνης, προεκτείνει τη μέθοδο που διδάχτηκε, διακονεί την υποκριτική με πείσμα και επιμονή, με τρέλα και ειλικρίνεια. Είναι ένα πολιτικό ον με την πιο βαθιά σημασία της λέξης και μια ποιήτρια που κάνει ποίηση με το κορμί και τη φωνή της. Κάθε κριτικός δικαιούται να έχει τις αδυναμίες του, τους καλλιτέχνες στους οποίους αναγνωρίζει κομμάτια του εαυτού του, που τον συγκινούν κάπως παραπάνω. Η Κάτια Γέρου είναι για την υπογράφουσα ένας τέτοιος καλλιτέχνης και χαίρομαι πολύ γι' αυτό.

Πολλοί αναρωτήθηκαν κατά καιρούς γιατί ο Πλάτωνας προτίμησε να δώσει το έργο του υπό μορφή διαλόγων και, ανάμεσα στις απαντήσεις που δόθηκαν, μια φαντάζει πιο γοητευτική άμα τε και αληθοφανής: γιατί στο βάθος θα ήθελε να είναι δραματικός ποιητής. Αυτός που εξόρισε τους ποιητές από την πόλη των ονείρων του, για να μείνει πιστός στη θεωρία των ιδεών, επειδή, σύμφωνα μ' αυτήν, η τέχνη είναι ακόμα πιο μακριά από το μόνο πραγματικό κόσμο, αυτόν των ιδεών, και από αυτήν ακόμη την υλική πραγματικότητα, στο βάθος ήξερε καλά πως η τέχνη αποκαλύπτει και σώζει κι από τις τέχνες η πιο δυνατή είναι η ποίηση και μάλιστα η δραματική.

Πώς να μιλήσει ένας ηθοποιός για την τέχνη του; Πώς να μιλήσει για τη συναρπαστική περιπέτεια να χτίσεις ένα ρόλο, ένα κόσμο, και τον εαυτό σου μαζί μέσα από αυτά και για αυτά; Διαλεγόμενος, συζητώντας, όπως τον έμαθε η δουλειά του. Και αυτόν τον τρόπο διάλεξε η Κάτια Γέρου για να ανοίξει την ψυχή της και να δωρίσει στους αναγνώστες της ένα πολύτιμο εγχειρίδιο της τέχνης του ηθοποιού, που όμως δεν απευθύνεται αποκλειστικά στους ομοτέχνους της αλλά σε όλους όσοι αγαπούν το θέατρο, και να επιτρέψει στους ανθρώπους που την παρακολουθούν χρόνια, την αγαπούν και την πιστεύουν να δουν βαθιά μέσα της, τις αγωνίες της, τους προβληματισμούς της, τις θεωρητικές αναζητήσεις της. Άλλα και να μοιραστεί απλόχερα μαζί τους -πόσο σπάνιο πλέον συναίσθημα- τη χαρά που της προσφέρει η τέχνη της. «Επιτέλους πρέπει κάποτε να διεκδικήσουμε να συμπεριληφθεί η χαρά στη λίστα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», λέει.

Το βιβλίο διαβάζεται απνευστί και φέρνει στον αναγνώστη του ψυχική ευφορία, γιατί είναι ειλικρινές και ανοιχτό, ζωντανό και έντιμο. Όσοι έχουμε τη χαρά να γνωρίζουμε προσωπικά την Κάτια Γέρου, διαβάζοντάς το ήταν σαν να την ακούγαμε να μιλά, μ' εκείνον τον πολύ προσωπικό επιτονισμό της, τη φωνή που συνδυάζει μέσα της τη δύναμη και την ευαισθησία, την αναζήτηση και την τρυφερότητα. Πρόκειται για μια μεγάλη συζήτηση που κάνει η ηθοποιός με τη μαθήτριά της, σκηνοθέτρια πλέον και υποψήφια διδάκτορα του King's College, Ιόλη Ανδρεάδη. Και είναι πολύ γόνιμο που η συνομιλήτρια είναι μαθήτρια της Γέρου, επειδή μπορεί να της υποβάλει διαφωτιστικές ερωτήσεις μέσα από τη μαθητεία κοντά της, από τα όσα έλαβε και όσα παρατήρησε η ίδια και να ωθήσει τη Γέρου να παρουσιάσει τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία της δουλειάς της.

Το «Αλλάζοντας τους παλμούς της καρδιάς» δεν είναι αυτοβιογραφία, μολονότι μαθαίνουμε πολλά τόσο για την ηθοποιό όσο και για τον άνθρωπο Κάτια Γέρου, και είναι πραγματικά πολύ έντονες οι στιγμές που, για να εξηγήσει ένα ρόλο, καταθέτει μια προσωπική ανάμνηση, μια ιστορία από τη ζωή της.

Αποτελεί μια ιδιότυπη διδασκαλία, την αποκαλύψη των μυστικών της τέχνης της, των δρόμων που διανύει για να «χτίσει» ένα ρόλο, των διαβασμάτων που υπόκεινται της σκηνικής δημιουργίας. Και είναι πολλά αυτά τα διαβάσματα, μελετήματα για το θέατρο και την υποκριτική, φιλοσοφία, ψυχολογία και ποίηση, πολλή ποίηση. Δεν βασίζεται πάνω στο ένστικτο ο ηθοποιός, λέει η Γέρου. Μοιάζει με γλύπτη:

«Συμιλεύουμε πάνω μας άλλους ανθρώπους. [...] Το παίξιμο έχει κάτι από την αυστηρότητα της χειρουργικής». Ο ηθοποιός δεν πρέπει να έχει καμιά απόλυτη ιδέα στο μυαλό του, όταν ξεκινάει να δουλέψει ένα ρόλο, υποστηρίζει. «Στη σκηνή δεν βλέπεις μια φωτογραφική, νατουραλιστική απεικόνιση της ζωής. υπάρχει μετουσίωση, «μετάφραση», απογείωση. Έμαθα ότι μπορούν να φτιαχτούν αξέχαστες, μαγικές εικόνες με φτωχά μέσα». Αξίζει να διαβάσεις κανείς με προσοχή την ανάλυση του ρόλου του Τούζενμπαχ, από τις «Τρεις Αδελφές» του Τσέχοφ (σσ.63-78, πρόκειται για τη σκηνή της συνάντησής του με την αγαπημένη του Ιρίνα λίγο πριν από τη μονομαχία, όταν μέσα του ικυριαρχεί ο φόβος του θανάτου), πώς αναδεικνύει

λέξη με τη λέξη τον εσωτερικό πυρετό του ήρωα, προσφέροντας ταυτόχρονα το υποκριτικό πλαίσιο μέσα από το οποίο θα αναφανεί πειστικά και με ενάργεια η συναισθηματική κατάστασή του.

Πρόκειται, επίσης, για ένα βιβλίο που έχει να επιτελέσει ένα σημαντικό ακόμα ρόλο. Είναι η πρώτη και η μόνη τόσο εμπεριστατωμένη παρουσίαση και ανάλυση της μεθόδου δουλειάς του Θεάτρου Τέχνης. Είναι πράγματι κρίμα που το Θ.Τ. δεν άφησε πίσω του θεωρητικά κείμενα για την τέχνη του θεάτρου, τη δική του προσέγγιση της δραματικής τέχνης. Το βιβλίο αυτό καλύπτει ως ένα σημείο αυτό το κενό και αποτελεί ένα κομμάτι της ιστορίας του Θ.Τ. «Παρακολουθώντας τους δασκάλους μου να μιλούν, να διδάσκουν και να εργάζονται, συνειδητοποίησα ότι πρότειναν μια άλλη στάση απέναντι στο επάγγελμα. Έτσι μεταφράζω μέσα μου τις λέξεις Σχολή του Θ.Τ. Μια άλλη στάση των ανθρώπων του θεάτρου απέναντι στο θέατρο. Μια μέθοδος έρευνας σαφώς, όχι ένας τρόπος σκηνοθεσίας ή υποκριτικής. Αυτά άλλαζαν δραματικά όχι μόνο από συγγραφέα σε συγγραφέα αλλά κι από έργο σε έργο του ίδιου συγγραφέα. Άλλαζαν δραματικά μέσα στις δεκαετίες. Δεν μιλάμε, λοιπόν, για ένα τρόπο έκφρασης, αλλά για μια μέθοδο που οδηγεί σε μεγάλη ποικιλία εκφράσεων. Η «μουσική» που παρήχθη με αυτή τη μέθοδο έχει μια τεράστια γκάμα». Τα δύο dvd που συνοδεύουν το βιβλίο με αποσπάσματα μερικών από τις καλύτερες ερμηνείες της Γέρου στο θέατρο και τον κινηματογράφο αποτελούν την καλύτερη απόδειξη για τα παραπάνω.

Διανύουμε μάλλον το τέλος του αιώνα του σκηνοθέτη. Ό, τι κι αν κάνει το θέατρο, όσες αλλαγές και αν συμβούν, όσα μπολιάσματα με άλλες τέχνες, όσα υβρίδια κι αν γεννήσει, όποιους δρόμους κι αν τραβήξει, ο ηθοποιός θα παραμένει ο ακρογωνιαίος λίθος του. Το πιο μεγαλόπνοο κείμενο, η καλύτερη σκηνοθετική έμπνευση, δεν μπορούν να φτάσουν στο κοινό, αν δεν υπηρετηθούν σωστά, με τρέλα και σωφροσύνη μαζί, από τον ερμηνευτή –γι' αυτό και το δυσκολότερο είδος θεάτρου είναι ο μονόλογος και γι' αυτό επίσης ρόλοι σαν την Γουίνι των «Ευτυχισμένων Ημερών» απαιτούν υποκριτικά «κότσια» που λίγοι ηθοποιοί κατέχουν. Διαβάζοντας το βιβλίο της Κάτιας Γέρου πείστηκα ακόμη περισσότερο.

